

ยอดผู้นำ

ในภาวะปัจจุบัน สังคม เศรษฐกิจ มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น สภาพแวดล้อมภายนอกที่เคยอยู่ห่างไกลก็กลับรุ่มร่ามเข้ามาใกล้ชิดมากยิ่งขึ้นทุกทีและยังได้รับผลกระทบเทือนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วย เหล่านี้จึงเป็นบทเรียนอันได้อย่างดีว่า เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ล้วนมีความเกี่ยวพันกันจนส่งผลกระทบเทือนอย่างถื่นหนาดังกล่าว

เราคงเห็นแล้วว่าผู้ที่ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำในยุคใหม่ ล้วนอยู่ในสภาพที่ต้องเข้ากันได้กับยุคสมัยเปลี่ยนแปลงตัวเอง อาจจะต้องเผชิญชะตากรรมปลายเท้า ซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขภาวะผู้นำระดับองค์กรในสมัยนั้นจะสามารถพลิกผันจากบวกลบเป็นลบ หรือจากลบเป็นบวกเป็นได้ทั้งนั้น การเปลี่ยนตัวผู้นำองค์กรย่อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมองค์กรที่ผิดแผกแตกต่างกันไป ผลผลิตหรือผลงาน วิถีคิด หรือวิธีปฏิบัติก็อาจแตกต่างกัน

เช่นนั้นแล้ว คนที่จะเป็นผู้นำนั้นน่าจะต้องมีกี่อะไรบ้าง จึงอยากจะแบ่งปัน

ประสบการณ์และรวมทั้งแนวคิดต่างๆ ที่รวบรวมมาจากนักบริหาร ตลอดจนจากการสังเกตสไตล์การคิด การทำงาน จากอดีตผู้บังคับบัญชาระดับสูงนำมาเสนอดังต่อไปนี้

1. คำว่าโอกาส

สิ่งหนึ่งที่ถือเป็นพลังความเป็นผู้นำ และแตกต่างจากผู้ตามก็คือความสามารถในการคว้าโอกาส ผู้นำมีความสามารถตระหนักรู้เมื่อมองเห็นและสร้างประโยชน์ในจังหวะเหมาะสม นั่นแหละคือคนที่กำลังใช้พลังความเป็นผู้นำ

หลายคนมักจะพูดว่าตัวเองไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่มีโอกาสในชีวิต ชีวิตไม่ได้ให้เวลาพักสำหรับการแสวงหา ในขณะที่คนอื่นกลับโชคดีที่ได้โอกาส ทว่าความเป็นจริงแล้วล้วนเป็นเพียงข้อแก้ตัวทั้งนั้น อย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งกล่าวขานกันว่าเป็นดินแดนแห่งโอกาส มันเป็นไปได้หากว่าจะไม่ได้รับโอกาสบ้างเลยในชีวิต

ที่จะเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จกับเขาบ้าง ทว่าเหตุผล ทำไมผู้นำที่แท้จริงจึงมีน้อยนัก ก็เพราะผู้คนไม่เคยคว้าโอกาส หรือจังหวะที่มันผ่านมาต่างหาก ดังคำกล่าวที่ว่า “โอกาสมันน้อย แต่คนที่รู้จักคว้ามันกลับมีน้อยกว่า” ผู้นำจึงเป็นบุคคลที่รู้จักโอกาสและรู้จักวิธีคว้าโอกาสได้อย่างไรมากกว่า

หนทางเดียวที่จะคว้าประโยชน์จากโอกาสก็คือ ต้องมีความสามารถในการตระหนักรู้ หลายคนมักจะพลาดโอกาสในชีวิตเพียงเพราะมองไม่ออก หรืออ่านไม่ขาด ถึงโอกาสจากสถานการณ์ต่างๆ หรือสภาพแวดล้อม สิ่งหนึ่งที่แน่นอนเกี่ยวกับโอกาสนี้คือ มันดูเหมือนกับว่าไม่ได้มาตามที่ต้องการ และหรือเกือบจะไม่ได้หวังว่ามันจะมา ถ้าหากมันเป็นของง่าย ๆ เหมือนกับได้รับโชคดีแล้ว ถ้าเช่นนั้นโลกนี้จะมีเต็มไปด้วยผู้นำหรือหรือ?

ด้วยเหตุนี้ การที่จะคว้าโอกาสและมุ่งหน้าสู่ความเป็นผู้นำแล้ว จึงต้องหมั่นเตรียมตนเองให้พร้อมอยู่เสมอเป็นการประเดิมชัยและเมื่อโอกาสมาถึงก็ไม่ต้องหวาดกลัวกับงานหนักและพร้อมกับการใส่ความมานะที่จะบรรลุความสำเร็จ เมื่อใดที่ทำได้ เช่นนี้ก็ไม่ต้องวิตกกังวลใดๆ กับผลของความมานะที่ลงแรงไป กล่าวอีกนัยหนึ่ง ไม่เพียงแต่จะได้คว้าโอกาสอีกมากมายที่จะตามมา ชัยยังสามารถเป็นผู้สร้างโอกาส ณ ที่ใดๆ ที่แลดูจะไม่แนมมีได้อีกด้วย

Edward De Bono เคยกล่าวไว้ว่า “ถ้าท่านมีแว่แต่รอให้โอกาสเกิด ท่านก็ไม่ต่างจากคนอื่น ๆ ทั้งหลาย” ดังนั้น ถ้าปรารถนาจะเป็นผู้นำที่แท้จริงที่รู้จักใช้พลัง (ไม่ใช่ผู้ตาม) ก็จำเป็นต้องใส่พลังลงไปในงานให้หนัก เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อว่าจะทำให้ตัวเองตื่นตัวและพร้อมอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่เพียงแค่คว้าโอกาสเมื่อผ่านมา แต่ต้องสร้างโอกาสใหม่ๆ ให้กับตัวเอง คว้าโอกาสและปลดปล่อยพลังแห่งความเป็นผู้นำออกมา

2. รู้จักค่านิยมตนเอง

ผู้ที่รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความเชื่ออย่างไรและเป็นคนมีหลักการอย่างไร จะมีความเป็นผู้นำยิ่งกว่าคนที่ไม่รู้จักตัวเอง ซ้ำยังเลือกที่จะมีติดบอดทั้งในแง่จริยธรรมและค่านิยม กล่าวอีกนัยหนึ่งคนที่มีความรอบรู้หรือรู้ตัวเองย่อมจะพาตนเองไปสู่ความเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ได้

พูดง่าย ๆ ก็คือเรื่องภาวะผู้นำเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างผู้ตามให้เข้มแข็งและภักดี การจะเป็นผู้นำที่ดี หมายถึงการที่ผู้ตามยินดีปฏิบัติตามในสิ่งที่ ผู้นำชี้แนะและการใดที่ปฏิบัติกันเป็นเพราะมาจากผู้นำ การที่ผู้ตามยอมตามผู้นำไม่ได้เป็นเพราะสิ่งที่ผู้นำปฏิบัติ แต่เป็นเพราะว่าผู้นำเป็นอย่างไร ซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นถึงค่านิยมของผู้นำนั่นเอง

เมื่อค่านิยมหล่อหลอมรวมเข้าในบุคลิกภาพและคลุกเคล้ากับสไตล์ความเป็นผู้นำแล้วจะสามารถผลักดันให้เกิดพลังแห่งความเป็นผู้นำขึ้นมา ผู้นำที่ดีจำเป็นเหลือเกินที่จะต้องมีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งล้วนมาจากค่านิยมของตนเอง เพราะฉะนั้นเมื่อใดที่ค่านิยมสอดคล้องไปกับความเชื่อและดำรงกับความเชื่อเช่นนั้นแล้ว มันก็จะผลักดันให้สร้างนิสัยขึ้นมา (ไม่ใช่อารมณ์) และนิสัยนี้แหละจะเป็นคุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่แท้จริง

การรู้จักค่านิยมของตนเองนอกจากจะทำให้จิตใจภายในแข็งแกร่งแล้ว ยังช่วยเติมเต็มในสิ่งที่ตนเองขาดอีกด้วย นั่นคือเมื่อใดก็ตามที่สามารถระบุ หรือตอบตัวเองให้ได้ว่าตนเองมีความแข็งแกร่งในด้านใด

หรือมีข้อจำกัดในเรื่องใดบ้าง ก็จะไม่ยกหนักที่จะเรียนรู้คนอื่น ๆ ด้วยในตนเองเดียวกัน เพราะฉะนั้นในฐานะของผู้นำแล้ว หลักคิดนี้จะช่วยให้รู้ว่าใครควรจะรับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใดและจะกระตุ้นใจอย่างไรให้งานบรรลุผล ซึ่งล้วนแล้วเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำที่ดีทั้งนั้น

งานใดก็แล้วแต่ที่เปิดโอกาสให้ผู้นำสามารถใช้จุดแข็งอันเป็นศักยภาพมาใช้ ไม่เพียงจะประสบความสำเร็จเท่านั้น หากยังจะสร้างความพอใจและความยินดีอย่างสูงสุดอีกด้วย ฉะนั้นการรู้จักความเชื่อและค่านิยมของตนเองจะช่วยให้สามารถกำหนดเป้าหมายและความสำคัญของงานก่อน-หลัง ซึ่งในทางกลับกันจะช่วยให้แสดงออกซึ่งความเห็นหรือเหตุผลให้ผู้อื่นเข้าใจและนั่นคือความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและจากการที่แสดงออกถึงหลักการและค่านิยมนี้เอง จะสร้างมาตรฐานให้ผู้อื่นได้ประจักษ์และเดินตามรอยและนี่คือการสร้างความเป็นผู้นำที่ดี

การใช้ประโยชน์จากพลังแห่งความเป็นผู้นำให้เกิดประสิทธิภาพนั้น สามารถกระทำได้ด้วยการเริ่มพัฒนาปรัชญาแห่งความเป็นผู้นำ กล่าวคือ จำเป็นต้องเข้าใจค่านิยมของตนเองที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนในเรื่องการตัดสินใจ เมื่อไรก็ตามที่เราสามารถบอกได้ว่าค่านิยมของตนเองเป็นอย่างไรแล้ว ก็จะเห็นพลังขับเคลื่อนตัวเองได้อย่างแจ่มชัด ขอเพียงให้สามารถทำได้เช่นนี้กับตัวเองได้เมื่อใดแล้วก็จะสามารถช่วยให้คนอื่น ๆ ได้ตระหนักรู้ศักยภาพของเขาเองได้เช่นกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการมอบรางวัลให้กับคนอื่นที่将成为ผู้นำที่มีพลังขึ้นมานั่นเอง

3. กำหนดวิสัยทัศน์

ความชัดเจนเป็นกุญแจสำหรับการพัฒนาของผู้นำ นั่นคือ จะต้องชัดเจนว่ากำลังจะมุ่งหน้าไปทางใด วิสัยทัศน์เป็นอย่างไรและมีจุดประสงค์อย่างไร ความลับอย่างหนึ่งของการประสบความสำเร็จคือการใช้เวลาคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบว่าจะอะไรเป็นเรื่องสำคัญ ต้องมีความชัดเจนถึงเรื่องใด

ที่มากระตุ้นใจใจ เพื่อทำความเข้าใจถึงค่านิยมตนเองและเลือกปฏิบัติในเรื่องที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจน หากไม่รู้เลยว่าจะเดินไปทางไหนไว้จุดหมายแล้วนั้น ย่อมไม่มีทางสู่ความสำเร็จได้

หลายๆ คนอาจมีประสบการณ์มากมายในชีวิต ทั้งเรื่องดีบ้าง เรื่องร้ายบ้าง คงจะช่วยบอกความเป็นตัวเราได้ การใช้เวลาไปกับการสร้างวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลจึงเป็นเรื่องวิกฤตอยู่ไม่น้อย บางคนเคยกำหนดวิสัยทัศน์ของตัวเองมาแล้วหลายปี เข้าอบรมสัมมนาหลักสูตรภาวะผู้นำ ว่าจ้างที่ปรึกษาทางธุรกิจ อ่านตำรับตำราและฟังหนังสือเสียง (Audio CD Book) มากี่ไม่น้อย ในการประกอบธุรกิจจึงต้องมีข้อมูลมาสนับสนุนสมองมากมาย แม้การอ่านงานวิจัยและฟังการอภิปรายที่มีสาระประโยชน์ทางความคิดก็จำเป็นต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ ก่อนนั้นจะต้องรู้เราเสียก่อนว่าขณะนี้เราอยู่ ณ จุดใดเพื่อจะได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้ชัดเจนและถ่วงถ่วงเสียให้ถ่วงถี่หลายๆ ครั้ง

ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจน รู้ว่าตัวเองจะมุ่งหน้าไปทิศทางใด ก็จะสามารถตัดสินใจท่ามกลางตัวเลือกที่แสนหิน มีอยู่ไม่น้อยที่มักจะพบว่าตัวเองเป็นคนไม่มีโชคดี แม้ว่าจะพยายามทำงานหนักเท่าใดก็ตาม แต่เมื่อถามกลับไปว่าเราต้องการประสบความสำเร็จเรื่องอะไร หรือว่าเรามีเป้าหมายอะไร คำตอบที่ว่า “บางที ผมอาจจะทำเรื่อง...” “บางทีผมควรพยายามทำเรื่องนั้น” “ผมไม่ค่อยแน่ใจว่า...” ฯลฯ เหล่านี้เป็นตัวชี้ว่าผู้ที่ไม่มีความมั่นใจหรือขาดความชัดเจนว่าจะมุ่งหน้าไปทางไหนหรือไม่รู้จะตัดสินใจว่าจะเลือกอะไรแล้วนั้น การบ่นของคนประเภทนี้ไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้น จึงควรเริ่มต้นกำหนดวิสัยทัศน์เสียแต่ต้นมือ เปิดใจให้ความคิดต่างๆ ไหลลื่นเข้ามา